

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga Institutionen

Politisk pajkastning

En studie kring negativ valretorik i svenska valkampanjer

Kandidatuppsats i Statsvetenskap
VT 2010
Karl Hertting
Handledare: Peter Esaiasson
Antal ord: 6205

Sammanfattning

Negativ valretorik är en väletablerad metod i politiska debatter. Metoden är nära förknippad med amerikanska presidentval och den befintliga forskningen inom området är huvudsakligen amerikansk. Forskning ur europeisk kontext i stater med flerpartisystem är bristfällig. De teorier som ligger till grund för denna kandidatuppsats är hämtade från två forskningsstudier genomförda i Nederländerna av Catherine de Vries (2009) samt i Danmark av Christian Elmelund-Praestkaer (2010). Dessa båda forskare undersöker förutom tv-sända slutdebatter även bland annat reklamslag, partiprogram och dagstidningar. Min uppsats syftar till att pröva ett antal hypoteser vilka kan förklara när politiker väljer att tillämpa negativ valretorik i svenska slutdebatter. Hypoteserna gör gällande att negativ valretorik tillämpas i högre utsträckning när ett parti; 1) har dåliga opinionsciffror, 2) är i oppositionsställning eller 3) befinner sig långt ut på de ideologiska flankerna. Mitt empiriska material från Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet består av systematiskt kartlaga slutdebatter i svenska valdebatter från 1932 till 2006. Detta material ligger till grund för min undersökning där varje uttalande i debatten kodats. Hypoteserna prövas genom en multivariat regressionsanalys. Resultatet visar endast visst stöd för opinionshypotesen, dock i motsatt riktning mot det förväntade. Resultatet ligger till stor del i linje med tidigare forskning av de Vries och Elmelund-Praestkaer.

Sökord: Negativ valretorik, negative campaigning, valkampanjer, slutdebatter

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1:1 Introduktion	5
1.2 Syfte och problemformulering	6
2. Teoretiska utgångspunkter	7
2:1 Tidigare forskning	7
2:1:1 Nederländerna	8
2:1:2 Danmark	9
2:2 Mitt bidrag	11
2:3 Opinionshypotesen	12
2:4 Ideologiskalehypotesen	13
2:5 Utmanarhypotesen	13
3. Metod	14
3:1 Design	14
3:2 Avgränsningar	14
3:3 Definitioner	15
3:4 Källkritik	16
3:5 Validitet	16
3:6 Operationalisering	16
3:7 Styrkor och svagheter	18
4. Resultat	19
4:1 Introduktion	19
4:2 Opinionshypotesen	21
4:3 Ideologiskalehypotesen	22
4:4 Utmanarhypotesen	23
4:5 Tidigare forskningsresultat	24
5. Slutsatser	26
6. Källförteckning	28

Tabell- och diagramförteckning

Diagram 4:1 Stapeldiagram som visar andelen negativ valretorik av totala anföranden i slutdebatterna 1979-2006 fördelat på varje parti.

Diagram 4:2 Linjediagram som visar den totala andelen negativ valretorik i slutdebatterna 1979-2006.

Tabell 4:3 Bivariat regressionsanalys som visar de tre hypotesernas påverkans effekt på negativ valretorik.

Tabell 4:4 Multivariat regressionsanalys som visar de tre hypotesernas påverkans effekt på negativ valretorik.

1. Inledning

1:1 Introduktion

På Dagens Nyheters debattsida (DN Debatt) publicerades 2010-07-03 en artikel med rubriken ”*Stoppa hatkampanjen mot Mona Sahlin*”. Artikeln är undertecknad av samtliga 26 ordförande i de socialdemokratiska partidistrikten och vänder sig till Moderaterna med uppmaningen att upphöra med smutskastning av Mona Sahlin och istället diskutera saksfrågorna.¹ Enligt artikelförfattarna har förekomsten av personföljelser, smutskastning, förtal och misstänkliggöranden ökat och utgör en medveten strategi i de fyra borgerliga partiernas kampanj.² Detta har tagit sig uttryck genom bland annat falska brev och videoklipp som cirkulerat på Internet och som enligt författarna spårats till avsändare inom regeringskansliet.

Denna typ av smutskastningskampanjer utgör en del av den vedertagna kampanjstrategi som internationellt benämns som *negative campaigning*, i Sverige används uttrycket negativ valretorik. Strategin syftar huvudsakligen till att påtala motståndarens fel och brister, företrädevis politiska tillkortakommanden. Genom att påtala motståndarens brister och framställa denne som okunnig skall väljarna lockas över till det egna partiet. Den negativa valretoriken kan när klimatet hårdnar och ärmarna kavlas upp tendera att övergå i smutskastning och personangrepp likt den påstådda hatkampanjen mot Mona Sahlin. Normalbilden är dock att negativ valretorik utgör en vedertagen debattmetod som är allmänt accepterad och tillämpas på bred front i svenska valrörelser, där den utgör en naturlig del i debattklimatet. En debatt utan negativ valretorik är på intet sätt idealbilden, den negativa retoriken är en central del av debatten. Intressant är dock att studera systematiken i när debatten tenderar att bli extra negativ.

Artikeln på DN Debatt ger uttryck för att förtal och smutskastning är en valstrategi som ökat de senaste åren. Nicklas Håkansson's avhandling från 1999 visar att nivån av negativ valretorik i slutdebatter pendlat mellan 25 och 45 procent under perioden 1948-1994.³ Någon tendens till gradvis ökning av negativ valretorik går ej att utläsa. Snarare visar

¹ Dagens Nyheters Debattsida, publicerad 2010-07-03

² Dagens Nyheters Debattsida, publicerad 2010-07-03

³ Håkansson, 1999, s. 82

Håkansson's forskning på märkbar variation mellan olika valår. Ett rimligt antagande är att negativiteten hos partierna varierar mellan ”goda” och ”dåliga” år, menar Håkansson.⁴

Den negativa retoriken varierar mellan valåren, men är det ett effektivt debattknep att använda? Kan metoden leda till framgång och vid vilka tillfällen väljer politiker att kasta paj framför argumentation kring sakfrågor? Jag skall i denna uppsats pröva ett antal hypoteser för att försöka kartlägga när politiker väljer att tillämpa negativ valretorik. Jag har identifierat tre hypoteser från tidigare forskning; opinionshypotesen, utmanarhypotesen och ideologiskalehypotesen. Utifrån dessa tre hypoteser studerar jag redan insamlat material från svenska valkampanjer där bland annat graden av negativ valretorik studerats i slutdebatterna från 1932 till 2006.⁵

Negativ valretorik är en mycket flitigt förekommande metod i amerikanska valkampanjer. Metoden har varit föremål för omfattande forskning i USA och ses ofta som liktydig med amerikanska valkampanjer.⁶ Ur ett europeiskt perspektiv är forskningen dock eftersatt och endast ett fåtal studier har genomförts på området.⁷ De studier som har genomförts i flerpartisystem och som ligger till grund för denna uppsats har studerat fenomenet i Nederländerna och Danmark. Såväl Nederländerna som Danmark har förutsättningar som liknar Sveriges sett till bland annat befolkningsmängd, socioekonomiska förhållanden och partipolitisk mångfald. Således bör dessa studier vara lämpliga att hämta hypoteser ifrån för att pröva i en svensk kontext.

1:2 Syfte och problemformulering

Mitt övergripande syfte är att genomföra en studie för att pröva de teorier som de Vries och Elmelund-Praeskaer presenterar i sin respektive forskning. Teorierna appliceras på slutdebatterna i ett antal svenska valrörelser för att prövas i en svensk kontext. Dessa teorier presenterar ett antal kausala mekanismer som förklaringsfaktorer avseende förekomsten av negativ valretorik. Studien syftar till att identifiera mönster för när politiker väljer den negativa valretoriken som debattmetod och skall pröva om de samband som identifierats i Nederländerna och Danmark är giltiga även i Sverige.

⁴ Håkansson, 1999, s. 91

⁵ Esaiasson och Håkansson, POP version Dec 2009.

⁶ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 137

⁷ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 138, samt de Vries, 2009, sid. 1

Min övergripande problemformulering är:

- När väljer politiker att tillämpa negativ valretorik i svenska slutdebatter?

Utifrån den tidigare forskningen har jag identifierat tre hypoteser som jag skall pröva;

- Opinionshypotesen
- Ideologiskalehypotesen
- Utmanarhypotesen

Hypoteserna redogör jag för mer ingående under rubriken för tidigare forskning.

2. Teoretiska utgångspunkter

2:1 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen som ligger till grund för min kandidatuppsats utgörs av två artiklar som relativt nyligen har publicerats;

Beyond American negativity: toward a general understanding of the determinants of negative campaigning, Christian Elmelund-Praestkaer, University of Southern Denmark, Odense. Artikel publicerad i *European Political Science Review* 2010.

When the Gloves Come Off: Inter-Party Variation in Negative Campaigning, Catherine de Vries, University of Amsterdam, Amsterdam. Artikel presenterad vid American Political Science Association Conference, Toronto, September 2009.

I dessa två artiklar presenteras ett antal hypoteser kring negativ valretorik ur vilka jag identifierat tre som undersökts såväl i Danmark som i Nederländerna. Tidigare forskning i Sverige har bland annat genomförts av Niklas Håkansson vid Göteborgs Universitet. Håkanssons avhandling, *Valretorik - om politiskt språk i partipropagandan*, analyserar på ett förtjänstfullt sätt svenska partiers valmanifest, valanföranden och partiledardebatter i radio och tv från 1948 och fem decennier framåt. Håkansson fördjupar sig dock inte i när partier väljer att använda negativ valretorik som debattmetod. Håkanssons avhandling intar en mer generell hållning till valretorik och kan snarare ses som ”en sondering av den retoriska terrängen i valrörelserna”.⁸

⁸ Håkansson, 1999, s. 207

2:1:1 Nederländerna

Bakgrund

De Vries utgår i sin forskning från de tre senaste nederländska parlamentsvalen, år 2002, 2003 samt 2006. I samband med dessa tre val identifierades sex tv-debatter vilka ansågs vara de mest betydelsefulla inför valet. Utöver debatterna analyserades 43 *party election broadcasts*, motsvarande reklamsändningar. Samtliga uttalanden under slutdebatten (*eng: appeals*) har kodats vilket renderat 3116 analysenheter. Den beroende variabeln utgörs av uttalandets art, positiv alternativt negativ enligt Geers definition av negativ valretorik.⁹

De Vries prövar sju olika hypoteser vilka utgör studiens oberoende variabler:

- H1 Utmanarhypotesen
 - Utmanarpartier i opposition är mer benägna att använda negativ valretorik.
- H2 Opinionshypotesen
 - Partier som uppvisar dåliga resultat i opinionsundersökningarna inför valet i förhållande till föregående valresultat är mer benägna att använda negativ valretorik.
- H3 Utmanare+Opinionshypotesen
 - Utmanarpartier som uppvisar dåliga opinionssiffror är mer benägna att använda negativ valretorik.
- H4 Partistorlekshypotesen
 - Partier med högt antal parlamentsplatser är mindre benägna att använda negativ valretorik.
- H5 Ideologiskalehypotesen
 - Partier som befinner sig i mitten av den ideologiska skalan är mindre benägna att använda negativ valretorik.
- H6 Regeringserfarenhetshypotesen
 - Partier med regeringserfarenhet är mindre benägna att använda negativ valretorik.
- H7 Uppstickarhypotesen

⁹ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 145

- Nyetablerade partier är mer benägna att tillämpa negativ valretorik.

Vidare inkluderar de Vries två kontrollvariabler; vilken typ av framträdande som mätningen avser, tv-debatt alternativt reklamsändningar, samt vilket valår mätningen avser.

Resultat

De Vries påvisar positiva samband i fem av sju hypoteser. Uppstickarteorin och opinions-teorin uppvisar ej något mätbart samband. Utmanarpartier tillämpar 22,2 procent mer negativ valretorik än partier i regeringsställning. Ideologiska teorin visar starkt samband då extrempartier och missnöjespartier med stort avstånd till den ideologiska skalans centrum är betydligt mer negativa i sin retorik. Detta ligger i linje med dessa partiers ofta vedertagna anti-etablissemangsretorik och små chanser att ingå i en koalition.¹⁰ Stora partier och partier som ofta ingår i regeringsbildningar är mindre benägna att ta till den negativa retoriken, enligt de Vries. Avsaknad av tydligt samband i opinionsteorin förvånar uppenbarligen de Vries, som uppmanar till fortsatt forskning då hon endast kan skönja indirekta effekter och då framförallt bland utmanarpartier som har dåliga opinionssiffror.

2:1:2 Danmark

Bakgrund

Elmelund-Praeskaers forskning undersöker när danska partier väljer att tillämpa negativ valretorik i parlamentsvalskampanjerna. Studien utgår från fyra danska parlamentsval; 1994, 1998, 2001 samt 2005. Elmelund-Praeskaers teori är att om de hypoteser som är giltiga i amerikansk politik även är giltiga i en dansk kontext är de att betrakta som universella i demokratiska kampanjer.¹¹ Detta genom att USA och Danmark har avsevärt olika politiska strukturer. Exempelvis har Danmark ett proportionellt valsysteem, USA ett majoritetssystem med ”first past the post”. Det amerikanska systemet är i stort sett ett tvåpartisystem med stort fokus på enskilda kandidater medan Danmark har ett flerpartisystem med fokus på partipolitiken. Slutligen har Danmark aldrig haft en majoritetsregering jämfört med USA där majoritetsregering utgör normen.

¹⁰ de Vries, 2009, s. 23

¹¹ Elmelund-Praeskaer, 2010, sid. 138

Elmelund-Praeskaer presenterar utifrån sin frågeställning sex hypoteser:

- H1 Negativ valretorik är mindre förekommande i Danmark än i USA.
- H2 Utmanarpartier i opposition är mer benägna att tillämpa negativ valretorik.
- H3 Partier som uppvisar dåliga resultat i opinionsundersökningarna inför valet i förhållande till föregående valresultat är mer benägna att använda negativ valretorik.
- H4 Partier som befinner sig i mitten av den ideologiska skalan är mindre benägna att använda negativ valretorik
- H5 Partier med många sympatisörer är mer benägna att använda negativ valretorik.
- H6 Graden av negativ valretorik är högre i kanaler med debattformat, exempelvis tv-debatter, än i kanaler med icke-debattformat, exempelvis reklamsändningar.

Det empiriska materialet består av uttalanden gjorda i kampanjkommunikation under fyra parlamentsval i valmanifest, nyhetsartiklar ur de fem största nationella tidningarna under tre veckor av valkampanjen, debattartiklar i tidningar enligt ovan, tv-reklam (30 minuters partipresentationer i dansk nationell tv) samt slutdebatter i dansk nationell tv. Samtliga uttalanden (*eng: appeals*) har kodats vilket renderat 3005 analysenheter. Den beroende variabeln utgörs av uttalandets art, positiv alternativt negativ enligt Geers definition av negativ valretorik.¹² De oberoende variablerna utgörs av de sju hypoteser som presenterats ovan.

Resultat

Negativ valretorik förekommer i danska valkampanjer. Av samtliga uttalanden, i samtliga kanaler av samtliga partier utgör 21,4 procent av uttalanden negativ valretorik.¹³ Högst

¹² Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 145

¹³ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 147

andel negativa uttalanden återfinns i de tv-sända slutdebatterna, 33,7 procent. Det kausala sambandet med den oberoende variabeln H1 får tydligt belägg, 20 procent i Danmark jämfört med 40-50 procent i amerikanska presidentvalskampanjer.¹⁴ I H2 ses en svag tendens vilken ej kan fastställas som signifikant. Inte heller H3 kan betraktas som signifikant då stora skillnader finns mellan höger- och vänsterpartier. H4 uppvisar visst samband, partier som har dåliga opinionssiffror är 1,5 gång mer benägna att tillämpa negativ valretorik än partier med ljusa opinionssiffror. H5 uppvisar samband huvudsakligen utifrån partimanifesten, dock ej statistiskt signifikant. H6 visar klart att graden av negativ valretorik är betydligt högre i debattformat, exempelvis tv-debatter än i kanaler med icke-debattformat, exempelvis reklamsändningar.

Elmelund-Praeskaer fastställer att negativ valretorik är mindre förekommande i danska valkampanjer än i amerikanska. Negativ valretorik förekommer i störst omfattning i tv-debatter och opinionsläget påverkar betydligt mindre i Danmark än i USA.

2:2 Mitt bidrag

Jag har identifierat tre hypoteser som både de Vries och Elmelund-Praestkaer undersökt;

- Opinionshypotesen
- Ideologiskalehypotesen
- Utmanarhypotesen

Jag väljer att genomföra studien fokuserat på dessa tre hypoteser och prövar dessa i en svensk kontext. Mitt bidrag till forskningen är primärt att jag har fler valtillfällen att studera. Tillgängligt material från svenska valrörelser sträcker sig från 1932 till 2006, vilket erbjuder betydligt större möjlighet att kunna generalisera resultatet än tidigare forskning. Tillgänglig statistik avseende opinionsundersökningar samt väljarnas placering av partier längs vänster-högerdimensionen medför dock begränsningar i studien. Studien begränsas till elva riksdagsval mellan 1979 till 2006 för att kunna pröva samtliga tre hypoteser. Detta är dock betydligt mer än tidigare forskning, mitt empiriska material innefattar 8691 utsagor från elva riksdagsval. de Vries analyserade i sin studie 3116 utsagor

¹⁴ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 148

från tre nederländska parlamentsval och Elmelund-Praestkaer analyserade 3005 utsagor från fyra danska parlamentsval.

Min studie bör också kunna bemöta påståendet i DN Debatt 2010-07-03 att negativ valretorik är något som ökar i Sverige. Vidare har tidigare konstaterats att forskning kring negativ valretorik i Europa är relativt begränsad varvid även en kandidatuppsats förhoppningsvis kan bidra med något.

2:3 Opinionshypotesen (*Behind in the polls-hypothesis*)

Hypotesen innebär att ett politiskt partis stöd i opinionsundersökningar i anslutning till valet påverkar graden av negativ valretorik.¹⁵ Den bärande tanken är att positiv valretorik attraherar väljare och negativ valretorik syftar till att reducera motståndarens väljarstöd. Ett parti som uppvisar dåliga opinionssiffror har uppenbarligen inte lyckats att med hjälp av positiv retorik attrahera väljare och nödgas då tillämpa negativ valretorik för att avskräcka motståndarens väljarstöd. Opinionshypotesen kan även verka när opinions-siffrorna är mycket jämna och den potentiella vinsten av negativ valretorik är som störst. I amerikanska valkampanjer har detta varit en taktik som använts vid jämna valspurter.¹⁶ Den avgörande skillnaden mellan amerikanska val, framför allt presidentval, och svenska parlamentsval är att vi i Sverige har ett flerpartisystem där regeringsmakten huvudsakligen innehas av koalitioner. Således ligger det även i de mindre partiernas intresse att ha gott renommé vid eventuellt bildande av koalitionsregering, vilket gör negativ valretorik till ett vågspel med hög insats.¹⁷ Partier med liten potential att ingå i en regeringskoalition kan dock tänkas vara mer benägna att tillämpa negativ valretorik.

De Vries och Elmelud-Praestkaer har haft svårt att påvisa ett tydligt samband avseende opinionshypotesen i sina respektive forskningsarbeten. I den forskning som genomförts kring amerikanska valdebatter har sambandet varit betydligt starkare.¹⁸

2:4 Ideologiskalehypotesen (*Median party hypothesis*)

Amerikansk forskning visar att republikaner tillämpar negativ valretorik i högre utsträckning än demokrater.¹⁹ Vi kan dock inte obehindrat dra slutsatsen att partier som

¹⁵ Harrington & Hess, 1996, i Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 141

¹⁶ Kahn & Kenney, 2004, i de Vries, 2009, s. 7

¹⁷ de Vries, 2009, s. 9

¹⁸ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 141

traditionellt placeras till höger på den ideologiska skalan per definition är mer benägna att tillämpa negativ valretorik. Istället tänker vi oss den traditionella höger-vänsterskalan som symboliserar var politiska partier placeras in ideologiskt. I centrum på denna skala återfinns ett medianparti som ligger i den ideologiska mittfåran. Hypotesen är att ju längre från detta medianparti övriga partier placeras in, desto större är sannolikheten att de tillämpar negativ valretorik. För att förtydliga hypotesen kan jag exemplifiera: Sverigedemokraternas stöd ökar alltså och partiet är idag representerat i flertalet kommuner i landet. Enligt opinionsundersökningar ligger partiet och väger kring fyraprocentspärren och kan komma att erövra riksdagsmandat i höstens val. Partiet definieras ofta som ett missnöjesparti/extremparti långt ut till höger på ideologiskalan. Enligt ideologiskalehypotesen är Sverigedemokraterna mer benägna att tillämpa negativ valretorik än Centerpartiet, vilket kan betraktas som ett parti i den ideologiska mittfåran.

De Vries och Elmelud-Praestkaer har delvis liknande resultat avseende ideologiskalehypotesen. I Nederländerna är sambandet tydligt, framförallt då förekomsten av extrem- och missnöjespartier är större där. I Danmark är partierna som tillhör vänsterblocket betydligt mer frekventa att tillämpa negativ valretorik än höger- och centerblocket. Detta ger inte direkt stöd till hypotesen men påvisar att det förekommer skillnader beroende på partiets ideologiska hemvist.

2:5 Utmanarhypotesen (*Challenger hypothesis*)

Partier i utmanarposition innebär partier som under valkampanjen utgör opposition och ej innehar regeringsmakten.²⁰ Dessa partier tenderar enligt hypotesen till att vara mer benägna att tillämpa negativ valretorik. Partier i regeringsställning innehar ett försprång i kraft av sitt ämbete och kan lättare framhäva sig själva och sina prestationer. Genom större massmedialt utrymme bereds regeringspartiet ett försprång att föra fram sin egen förträfflighet i en positiv ton. Utmanaren behöver däremot övertyga väljarna om inte bara sin egen skicklighet utan även regeringspartiets oduglighet. Således är negativ valretorik enligt utmanarhypotesen en strategi som utmanarpartier anammar i högre utsträckning än de partier som innehar regeringsmakten.²¹

¹⁹ Lau & Pomper, 2001, i Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 142

²⁰ de Vries, 2009, s. 7

²¹ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 141

De Vries och Elmelund-Praestkaer finner varierande stöd för utmanarhypotesen. I Nederländerna är resultatet tydligt och de Vries påvisar att utmanarpartier tillämpar negativ valretorik betydligt mer än partier i regeringsställning. I Danmark försvårar diverse koalitioner definitionen av utmanare och icke-utmanare. Elmelund-Praestkaer finner trots detta visst stöd för hypotesen.

3. Metod

3:1 Design

Jag väljer att tillämpa statistisk design i min studie. Studien är till sin natur teoriprovande då jag utgår från givna hypoteser som jag prövar mot empiri från svenska slutdebatter. För att pröva hypoteserna genomför jag en regressionsanalys i syfte att mäta de oberoende variabelernas påverkans effekt på den beroende variabeln.

3:2 Avgränsningar

Avgränsningar har gjorts framförallt kring det empiriska materialet. Jag väljer här att basera min studie på den empiri som utgörs av de svenska slutdebatterna inför riksdagsvalet. Möjligt hade varit att, likt såväl de Vries som Elmelund-Praestkaer, samla in empiri från flera olika källor. Då min ambition är att genomföra en studie baserad på avsevärt fler parlamentsval än ovan nämnda bedömer jag dock att denna avgränsning är rimlig för att kunna genomföra studien inom ramen för en kandidatuppsats.

Mitt val att avgränsa studiens empiri till slutdebatter grundar sig framför allt på tillgänglig tid. Då tidigare forskning visar att tv-debatter är den kommunikationsform som uppvisar högst grad av negativ valretorik finner jag det lämpligt att koncentrera min studie till dessa²². Den empiri som de Vries och Elmelund-Praestkaer studerat bereder möjlighet till studier av mer jämförande karaktär för att exempelvis identifiera skillnader mellan tv-debatter och debattartiklar i dagstidningar.

Vidare styrs mina avgränsningar huvudsakligen av tillgänglig empiri. Min önskan hade varit att kunna undersöka hela källmaterialet från 1932 till 2006. Begränsningar uppstår dock i tillgängliga opinionsundersökningar från Statistiska Centralbyrån samt Valunder-

²² Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 152

sökningens placering av partierna på ideologiskalan. Detta medför att min undersökning avgränsas till att omfatta elva riksdagsval från 1979 till 2006.

En tänkbar utvidgning av studien kan vara att studera negativ valretorik i exempelvis dagstidningar i anslutning till parlamentsvalen då tidigare forskning har visat att just tv-debatter har högst grad av negativ valretorik. En fallstudie av en enskild valkampanj skulle kunna djuploda och analysera ett betydligt större empiriskt material.

Intressant vore att utveckla studien och studera hur sociala medier påverkat negativ valretorik. Nya medier och kommunikationskanaler medför att klassiska slutdebatter kanske inte återspeglar debattklimatet på ett tillfredställande sätt. I den av socialdemokraterna påstådda hatkampanjen mot Mona Sahlin skall bland annat falsifierade filmer ha cirkulerat på *YouTube*.²³ Den moderna tekniken kan med fördel användas till att kasta elektronisk paj i cyberrymden, men också vara ett kraftfullt verktyg för inlägg av det mer positiva slaget. Barak Obamas framgångar i det amerikanska presidentvalet har bland annat till del tillskrivits hans skickliga hantering av sociala medier såsom *Facebook* och bloggande. Flertalet svenska politiker använder flitigt bloggen för att kommunicera med väljarna, exempelvis Carl Bildts väletablerade blogg *Alla dessa dagar*. En ordentlig analys av sociala mediers inverkan på hur politiker bedriver valkampanjer vore absolut intressant.

3:3 Definitioner

Jag väljer huvudsakligen att tillämpa den definition av negativ valretorik som såväl de Vries som Elmelund-Praestkaer tillämpat; *negativity is criticism leveled by one candidate against another during a campaign*.²⁴ Denna definition ligger i linje med mitt empiriska källmaterial och Håkansson's avhandling som även inkluderar negativa beskrivningar av verkligheten i begreppet negativ valretorik.²⁵ Negativ valretorik kan vara riktad dels direkt mot en politisk motståndare och åsyfta dennes agerande men även vara en generell verklighetsbeskrivning med negativ mening. Det empiriska material som jag studerar inkluderar i begreppet samtliga negativa uttalanden, såväl verklighetsbeskrivningar som kritik mot andra aktörer.²⁶ Detta innebär att min definition av negativ valretorik är något vidare än de Vries och Elmelund-Praestkaer. Skillnaden i definitionerna medför en

²³ Dagens Nyheter Debattsida, publicerad 2010-07-03

²⁴ Geer, 2006 i Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 145

²⁵ Håkansson, 1999, s. 80

²⁶ Håkansson, 1999, s. 235

naturlig begränsning i möjligheten att jämföra mina resultat med tidigare forskning. De hypoteser som jag prövar påverkas dock troligen marginellt av att jag väljer en vidare definition. Rimligen kan sambanden möjligtvis bli tydligare då en vidare definition rimligtvis medför en potentiellt högre grad av negativ valretorik i min undersökning.

Med slutdebatter avser jag den partiledardebatt som sänds i Sveriges Television i nära anslutning till riksdagsvalet.

3:4 Källkritik

Uppsatsen bygger på kvantitativ data insamlad och sammanställd vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet, vilket naturligtvis kan tyckas vara den optimala kvalitetssäkringen. Det vetenskapliga kravet på källkritik påkallar dock försiktighet vid användande av andrahandsuppgifter. Jag bedömer dock att äkthet och tendens kan avfärdas som potentiella problem då materialet har använts i ett antal tidigare forskningsprojekt och har uppvisat hög grad av trovärdighet.

3:5 Validitet

Min förhoppning är naturligtvis att genomföra en studie som uppvisar hög grad av såväl intern som extern validitet. Möjligheten att generalisera resultaten är eftersträvansvärd då forskningen kring negativ valretorik i flerpartistater är liten. Då studien genomförs som en teoriprovande empirisk undersökning bör acceptabel nivå av extern validitet kunna uppnås givet att den interna validiteten är tillfredsställande. Förutsatt att studien genomförs korrekt och ej falsifieras bör den interna validiteten bli fullgod. Bortsett från eventuella källkritiska brister i det empiriska materialet har jag svårt att identifiera felkällor som kan påverka den interna validiteten avsevärt.

3:6 Operationalisering

Jag väljer till stor del att tillämpa den operationalisering som de Vries gjort i sin forskning. Jag har identifierat tre oberoende variabler utifrån mina tre hypoteser;

Opinionsläge

Utmanare

Ideologiskala

Variabeln opinionsläge ger jag ett variabelvärde utifrån hur partiet står i Statistiska Centralbyråns opinionsmätning Partisynpatiuundersökningen, *PSU*, i maj månad under valåret i relation till föregående riksdagsval. Värdet är således en skala, ex -2,3 indikerar

att partiet har tappat 2,3 procentenheter i opinionsundersökningen i jämförelse med aktuellt antal riksdagsmandat.

Variabeln utmanare ger jag ett variabelvärde utifrån om partiet är i regeringsställning eller ej under innevarande mandatperiod. Att vara i regeringsställning innefattar partier som är en del i koalitionsregering. Parti som ej är i regeringsställning är att betrakta som oppositionsparti, alternativt nybildat parti som ej är representerat i riksdagen tidigare. Uppgifter om regeringsbildning återfinns på regeringens hemsida, www.regeringen.se.

Variabeln ideologiskala ger jag ett variabelvärde utifrån hur partiet inordnas i en vänster/högerskala. Jag tillämpar tillgänglig statistik från svenska valundersökningar 1979-2006 framtagen av Statistiska Centralbyrån tillsammans med Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. I valundersökningen placerar respondenterna in sig på en tänkt ideologisk skala där 0 = långt till vänster, 10 = långt till höger och 5 = varken till vänster eller höger.²⁷ Denna skala är lämplig då det är väljarnas uppfattning av partiernas placering som undersöks. Jag resonerar mig fram till att det bör vara att föredra istället för att göra en grov vänster-mitten-höger indelning likt Elmelund-Praestkaer. Framför allt finner jag det fördelaktigt att utgå från väljarnas upplevelse snarare än partiernas egna skattningar.

Min beroende variabel är tonen i debattinläggen i slutdebatten inför riksdagsvalet. Variabeln tilldelas ett variabelvärde utifrån tidigare presenterad definition av negativ valretorik. Uppfyller uttalandet i debatten kriteriet för att klassificeras som negativ valretorik kodas det som sådant, alla andra uttalanden kodas som positiva. Källmaterialet har operationaliserat på annat vis och tilldelat variabelvärden negativ, positiv och neutral. Jag väljer här att foga samman positiv och neutral för att ha endast två variabelvärden likt de Vries och Elmelund-Praestkaer.²⁸

För att rationalisera min stora datamängd av debattuttalanden väljer jag att aggregera analysenheter. Istället för att studera varje enskilt uttalande under en debatt slår jag samman samtliga uttalanden under debatten och räknar ut den totala graden av negativ valretorik. Från tidigare drygt 10 000 analysenheter för dessa elva val hanterar jag nu 57 analysenheter, en per parti och valår.

²⁷ 253, Alliansseger, redogörelse för 2006 års valundersökning, Göteborgs Universitet

²⁸ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 145 sam de Vries, 2009, s. 16

3:7 Styrkor och svagheter

En styrka i min studie ligger i att jag prövar de tidigare presenterade hypoteserna mot fler valtillfällen. Ambitionen är att på så vis kunna påvisa starkare samband än vad som tidigare gjorts av de Vries och Elmelund-Praestkaer. Ytterligare en styrka är att forskningsområdet är eftersatt i en flerpartikontext och min förhoppning är att studien skall kunna bidra med något i detta hänseende.

Studiens främsta styrka är att den behandlar ett dagsaktuellt ämne som under senare tid har diskuterats flitigt i den pågående svenska valkampanjen. Inlägget på DN Debatt gör bland annat gällande att fenomenet skulle vara tilltagande. Genom att skärskåda negativ valretorik ur ett historiskt perspektiv och samtidigt sätta in det i ett dagsaktuellt sammanhang hoppas jag kunna tillföra någon ny kunskap till diskussionen kring negativ valretorik.

Min ambition är att genomföra en studie där enkelhet och tydlighet leder fram till ett trovärdigt resultat. En tydlig avgränsning bör vara en styrka för att lyckas med en studie som inte flyter iväg och riskerar att bli svårmanövrerad.

Svagheter i studien kan bl.a. identifieras kring empirin. Lämpligheten i att enbart studera tv-debatter kan naturligtvis ifrågasättas, framförallt då tidigare forskning visar att graden av negativ valretorik är som högst just i tv-debatter. Jag väljer att fokusera på de tv-sända slutdebatterna då det är den mediakanal som både de Vries och Elmelund-Praestkaer analyserat. Framförallt menar jag att det är rimligt att analysera tv-debatter just då graden av negativ valretorik väntas vara som störst i dessa. Tv-debatter är också det forum som vid ett enskilt tillfälle når ut till flest väljare och utgör en central politisk arena i valkampanjen. För att kunna genomföra en teoriprovande studie där resultaten tål att jämföra med tidigare forskning bedömer jag det som lyckosamt att fokusera min studie på tv-debatter. Den typ av reklamsändningar som återfinns i Nederländerna och Danmark existerar inte i svensk television. Tv-reklam med politiska budskap har tidigare varit förbjudet i Sverige. Inför valet till EU-parlamentet 2009 sände bland annat Moderaterna och Kristdemokraterna reklam i Tv4 och inför höstens riksdagsval väntas tv-reklam bli än mer omfattande. Enligt Henrik Oscarsson, professor vid Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs universitet, är tv-reklam en lyckosam kampanjmetod som sannolikt kommit för

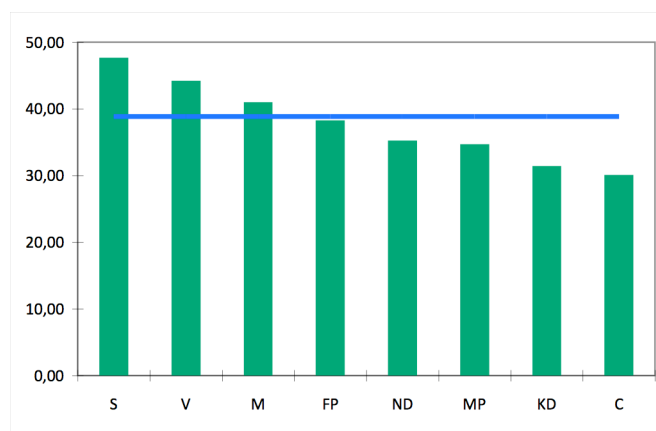
att stanna även i svenska valkampanjer²⁹. Valåret 2010 blir högst troligt året då politisk tv-reklam gör entré i det svenska folkhemmet på bred front, enligt Oscarsson.

4. Resultat

4:1 Introduktion

Inledningsvis vill jag synliggöra förekomsten av negativ valretorik genom att presentera när och vilket av de politiska partierna som är flitigast att ta till de negativa tongångarna under debatten. Påståendet av Socialdemokraterna i DN Debatt att Moderaterna skulle ha en uttalad och medveten strategi att tillämpa negativ valretorik kan diskuteras. Tabellen nedan åskådliggör den genomsnittliga graden av negativ valretorik under de senaste elva slutdebatterna i SVT mellan åren 1979 och 2006. Av Socialdemokraternas samlade debattinlägg har 47,7 procent varit negativ valretorik jämfört med Moderaternas 41 procent.

Diagram 4.1. Stapeldiagram som visar andelen negativ valretorik av totala anföranden i slutdebatterna 1979-2006 fördelat på varje parti.

Källa: Esaiasson, Peter & Nicklas Håkansson (2009) *Partiernas opinionspåverkan - POP 1932 - 2006. Version December 2009*

Kommentar: Det blå strecket indikerar medelvärdet 38,84 procent.

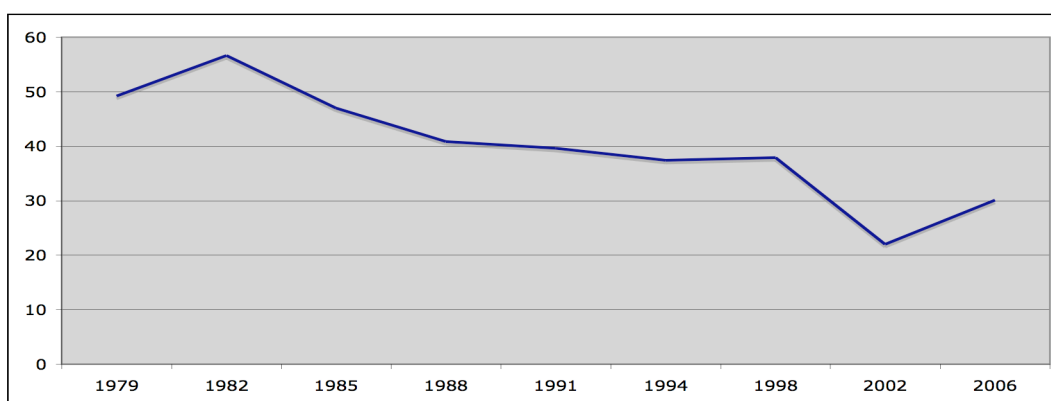
Mest positiv ton i debatten har Centerpartiet med 30,1 procent. Utifrån tidigare presenterade hypotes om ideologiskalan kan påpekas att Ny Demokrati (ND), som är det närmaste vi kommer ett missnöjesparti/extremparti som varit representerat i riksdagen, ligger under medelvärdet. Intressant är också att teorin gör gällande att det parti som befinner sig i centrum på ideologiskalan skulle vara minst benäget att tillämpa negativ

²⁹ www.henrikoscarsson.com/2009/04/funkar-politisk-tv-reklam.html

valretorik vilket vid en första anblick verkar stämma då Centerpartiet är det parti som har lägst andel negativa inlägg. Det framgår med all tydlighet att Socialdemokraterna är det parti som mest frekvent tillämpar den negativa valretoriken. Socialdemokraterna har historiskt sätt innehaft regeringsmakten flest mandatperioder vilket antyder att utmanarhypotesen kommer på skam.

Har då fenomenet ökat över tid? Det inledande påståendet om att den negativa valretoriken har ökat de senaste åren tillbakavisades av Håkansson i hans avhandling från 1999. Även Elmelund-Praestkaer menar att det inte finns någon tendens till ökande negativ valretorik.³⁰ I USA är trenden den motsatta och de senaste 20 åren har den negativa valretoriken ökat successivt.³¹

Diagram 4.2. Linjediagram som visar den totala andelen negativ valretorik i slutdebatterna 1979-2006.

Källa: Esaiasson, Peter & Nicklas Håkansson (2009) Partiernas opinionspåverkan - POP 1932 - 2006. Version December 2009

Att utvecklingen är olika kan troligen förklaras med olikheterna i valsystem och att negativ valretorik framförallt betraktas som ett typiskt amerikanskt fenomen. Detta är dock inte fokus för min studie, jag vill endast lyfta fram att utvecklingen skiljer sig på respektive sidor om Atlanten. Håkansson studerar åren 1948-1994 och ser inte någon trend av gradvis ökning utan drar snarare slutsatsen att variationen grundar sig i ”goda

³⁰ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 150

³¹ 286, Lau & Rovner, Annual Review of Political Science, 2009:12

eller dåliga år”.³² För att undersöka utvecklingen över tid har jag sammanställt den totala graden av negativ valretorik för varje slutdebatt. Resultatet visar motsatsen till påståendet om en ökning, snarare har det sedan valet 1982 skett en minskning av negativ valretorik.

Min statistiska analys genomförs som en regressionsanalys med hjälp av statistikprogrammet SPSS. Jag har valt att dela upp analysen i två olika tabeller, en för bivariat och en multivariat regressionsanalys, för att tydliggöra resultatet. Analysen skall förhoppningsvis besvara min frågeställning om när politiker väljer att tillämpa negativ valretorik i slutdebatten. Specifikt analyserar jag detta genom att pröva mina tre hypoteser mot de senaste elva slutdebatterna mellan år 1979 och 2006. Efter att jag redogjort för resultaten avser jag jämföra mina resultat med de Vries och Elmelund-Praestkaers resultat.

4:2 Opinionshypotesen

Den första analysen undersöker det kausala sambandet mellan opinionshypotesen och graden av negativ valretorik. Värdet på den oberoende variabelns B-koefficient påvisar effekten av ett steg uppåt på den oberoende variabeln. Värdet på R^2 (justerat) påvisar regressionens förklaringskraft, ju högre värde desto starkare förklaringskraft har hypotesen. Signifikansnivån presenteras med en till tre * beroende på grad av signifikans. Resultatet i regressionsanalysen för modell ett är att betrakta som signifikant. Detta innebär att signifikansen för den oberoende variabelns koefficient är mindre än 0,010 vilket medför att jag med 99 procents säkerhet kan fastställa att koefficienten inte är noll. Signifikansvärde över 0,05 skall inte betraktas som statistiskt tillförlitligt. Värdet för R^2 (justerat) uppgår till 0,178 vilket innebär att förklaringsfaktorn är 17,8 procent. Förklaringsfaktor indikerar att 17,8 procent av variationen i den beroende variabeln, negativ valretorik, kan förklaras av opinionshypotesen.

³² Håkansson, 1999, s. 91

Tabell 4:3. Bivariat regressionsanalys som visar de tre hypotesernas påverkans effekt på negativ valretorik.

	Modell 1. Opinionsläge	Modell 2. Ideologiskalan	Modell 3. Utmanarskalan
Opinionsläge	0,195** (0,054)	-1,192 (0,65)	-0,750 (4,038)
Intercept	37,153*** (1,593)	45,084*** (3,855)	39,001*** (1,928)
N	57	57	57
R ² (justerat)	0,178	0,038	-0,18

***= $p < .001$ **= $p < .01$ *= $p < .05$

Kommentar: N anger antal analysenheter. R² (justerat) anger regressionens förklaringskraft, dvs. hur mycket av variationen i negativ valretorik som kan förklaras med respektive hypotes.

Koefficientens värde 0,195 medför att en ökning om en enhet på den oberoende variabeln opinionsläge ger en ökning om 0,195 procent på den beroende variabeln negativ valretorik. Detta resultat är förvånande. Den oberoende variabeln är kodad från -100 till +100 vilket indikerar opinionsläget i relation till antal riksdagsmandat då exempelvis värde 1,5 indikerar att partiets opinionssiffror är + 1,5 procentenheter.

En ökning på den oberoende variabeln om en enhet skulle innebära att för varje procentenhet bättre opinionssiffror ökar graden av negativ valretorik med 0,195 procent. Det är ett resultat som går stick i stäv med hypotesen om opinionslägets påverkan på negativ valretorik. Resultatet innebär, tvärt emot hypotesen, att framgång i opinionsundersökningen inför valet föder negativ valretorik i slutdebatten.

4:3 Ideologiskalehypotesen

Den andra analysen undersöker det kausala sambandet mellan ideologiskalehypotesen och graden av negativ valretorik. Värdet på den oberoende variabelns B-koefficient påvisar effekten av ett steg uppåt på den oberoende variabeln. Värdet på R² (justerat) påvisar regressionens förklaringskraft, ju högre värde desto starkare förklaringskraft har hypotesen. Signifikansnivån presenteras med en till tre * beroende på grad av signifikans. Resultatet är ej statistiskt signifikant vilket innebär att det inte går att påvisa något kausalt samband. Värdet på variabelns B-koefficient om -1,192 samt R² (justerat) saknar relevans då resultatet i analysen ej kan fastslås som statistiskt signifikant. Resultatet innebär att det enligt min studie ej går att finna stöd för ideologiskalehypotesen i svenska slutdebatter.

I svensk inrikespolitik saknas inslag av extrempartier och missnöjespartier i större omfattning. Hypotesens kärna är att dessa partier är extra benägna att tillämpa negativ valretorik. Det enda parti som varit representerat i riksdagen och som enligt min mening skulle kunna placeras i denna kategori är Ny Demokrati, vilket var representerat i riksdagen 1991-1994. Intressant är dock att av uttalanden från Ny Demokrati utgör 35,5 procent negativ valretorik vilket ligger under genomsnittet på 38,84 procent. I valundersökningen från 1991 som Statistiska Centralbyrån genomförde tillsammans med Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet gav respondenterna Ny Demokrati värdet 8,0 på en ideologiskala från 0 till 10. I samma undersökning fick Moderaterna 8,7 vilket tydligt indikerar att respondenterna inte betraktade Ny Demokrati som något extremparti. I dagens valdebatt skulle liknande undersökning med fördel fokusera på Sverigedemokraterna som troligen är det parti som bäst passar in under definitionen extremparti och som har en reell möjlighet att väljas in i riksdagen.

4:4 Utmanarhypotesen

Den tredje analysen undersöker det kausala sambandet mellan utmanarhypotesen och graden av negativ valretorik. Värdet på den oberoende variabelns B-koefficient påvisar effekten av ett steg uppåt på den oberoende variabeln. Värdet på R^2 (justerat) påvisar regressionens förklaringskraft, ju högre värde desto starkare förklaringskraft har hypotesen. Signifikansnivån presenteras med en till tre * beroende på grad av signifikans. Resultatet är ej statistiskt signifikant och något kausalt samband kan ej påvisas. Värdet på variabelns B-koefficient om -0,75 samt det justerade R^2 -värdet saknar relevans då resultatet i analysen ej kan fastslås som statistiskt signifikant. Resultatet innebär att det enligt min studie ej går att finna stöd för utmanarhypotesen i svenska slutdebatter.

Vid en jämförelse med det diagram som visar genomsnittlig grad av negativ valretorik i slutdebatterna 1979-2006 är Socialdemokraterna det parti med högst andel negativ inlägg i debatten. Socialdemokraterna har under samma period innehaft regeringsmakten sju av nio mandatperioder. Denna mycket översiktliga jämförelse pekar i samma riktning som regressionanalysen, det saknas stöd för hypotesen att utmanarpartier är mer negativa än partier i regeringsställning.

Multivariat regressionsanalys

Den multivariata regressionsanalysen prövar samtliga tre hypoteser samtidigt för att påvisa hypotesernas gemensamma påverkanseffekt på den beroende variabeln.

Tabell 4:4. Multivariat regressionsanalys som visar de tre hypotesernas påverkanseffekt på negativ valretorik.

Modell 1, 2 & 3.	
Opinionsläge	0,198*** (0,53)
Ideologiskala	-1,196 (0,604)
Utmanare	-2,367 (3,578)
Intercept	43,933*** (3,641)
N	57
R ² (justerat)	0,210

***= $p < .001$ **= $p < .01$ *= $p < .05$

Kommentar: N anger antal analysenheter. R² (justerat) anger regressionens förklaringskraft, dvs. hur mycket av variationen i negativ valretorik som kan förklaras med samtliga tre hypoteser.

I den multivariata regressionsanalysen uppgår R² (justerat) till 0,210 vilket innebär att hypotesernas gemensamma påverkanseffekt är 21 procent. Den enda hypotesen som uppvisar signifikant resultat är opinionshypotesen, dock i motsatt riktning mot det förväntade. Således får hypotesen inte stöd och det negativa sambandet innebär istället att mitt resultat indikerar att framgång i opinionsundersökningarna föder ökad grad av negativ valretorik i slutdebatterna.

4:5 Tidigare forskningsresultat

Opinionshypotesen får endast svagt stöd i Elmelund-Praestkaers undersökning av danska parlamentsval. Slutsatsen från Danmark är att det sker en gradvis förskjutning i opinionshypotesen allt eftersom valkampanjen fortskrider. I valmanifest som produceras i kampanjens inledning är den negativa valretoriken mindre framträdande, men tenderar att öka för partier med dåliga opinionssiffror allt eftersom valet närmar sig.³³ Resultaten är dock svaga och hypotesen får mycket svagt stöd i den danska undersökningen. I Nederländerna och de Vries undersökning saknas också stöd för opinionshypotesen. De Vries menar att detta inte är förvånande i ett flerpartisystem, framför allt inte i stater där

³³ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 151

koalitionsregeringar är vanligt förekommande.³⁴ Min undersökning av opinionshypotesen visar till skillnad från ovan presenterade resultat ett signifikant samband, om än i en riktning som jag ej förutspått. De Vries nämner att även hennes resultat inte pekar i den förväntade riktningen men går inte djupare in på vad detta kan innebära.

Ideologiskalehypotesen förkastas av Elmelund-Praestkaer. Ett intressant resultat som uppkommer är dock att partier inom vänsterblocket är dubbelt så negativa som partier placerade i centerblocket. Partier i högerblocket ligger i nivå med centerblocket vilket fungerar som referensgrupp. Hypotesen förkastas i sin helhet av Elmelund-Praestkaer med reservation för vänsterblockets markanta överrepresentation i negativ valretorik i slutdebatterna. I de tv-sända partipresentationerna återfinns däremot ett statistiskt signifikant samband, förekomsten av negativ valretorik inom höger- och vänsterblocken är markant större än hos referensgruppen centerblocket.³⁵ I de Vries studie återfinns signifikanta resultat för ideologiskalehypotesen. Partier nära ett tänkt ideologiskt centrum är mindre benägna att tillämpa negativ valretorik i de Vries studie.³⁶ Mina resultat ligger i linje med Elmelund-Praestkaers studie vilken huvudsakligen förkastar hypotesen. Intressant att notera att de partier som tillämpar mest negativ valretorik i Sverige är Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, vilka tillsammans med Miljöpartiet brukar placeras in i det svenska vänsterblocket. Att dessa två partier ligger högst i andel negativa debattinlägg i svenska slutdebatter kan jämföras med det resultat som Elmelund-Praestkaer finner kring vänsterblockets negativa debattinlägg i danska tv-debatter.

Även utmanarhypotesen förkastas huvudsakligen av Elmelund-Praestkaer som icke signifikant. Skillnaden mellan partier i regeringsställning och opposition är mätbar men förekomsten av diverse koalitioner försvårar definitionen av vem som är utmanare och inte. Tydligare resultat återfinns i de Vries studie där utmanarpartier är 22,2 procent mer negativa än partier i regeringsställning.³⁷ Detta resultat är det tydligaste och mest signifikanta resultatet av samtliga tre hypoteser. Varför just Nederländerna visar ett så tydligt samband kan jag inte redogöra för. Åter kan jag konstatera att Socialdemokraterna är det svenska parti som i störst utsträckning tillämpat negativ valretorik samtidigt som partiet endast varit ett utmanarparti i två av nio undersökta valkampanjer. Denna

³⁴ de Vries, 2009, s. 21

³⁵ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 150

³⁶ de Vries, 2009, s. 21

³⁷ de Vries, 2009, s. 23

indikation stärker regressionsanalysens resultat att det ej finns något samband gällande utmanarhypotesen.

5. Slutsats

Syftet med studien är att ge svar på frågeställningen ”när väljer politiker att tillämpa negativ valretorik i svenska slutdebatter”? Tre olika hypoteser för att klarlägga detta har presenterats och prövats genom en multivariat regressionsanalys. Analysen finner endast svagt stöd för en av de tre undersökta hypoteserna. Min slutsats är att det finns ett visst stöd för opinionshypotesen men att detta går i motsatt riktning från ursprungshypotesen. Resultatet innebär att framgång i opinionsundersökningarna bidrar till ökad negativ valretorik i slutdebatten; framgång föder negativism. Mina resultat ligger i linje med Elmelund-Praestkaer och de Vries tidigare forskning. Då min studie är en teoriprovande studie är resultatet att betrakta som tillfredsställande. De resultat som uppmätts i Nederländerna och Danmark är jämförbara med de resultat som min undersökning uppnått under svenska förutsättningar.

Graden av negativ valretorik i de tre länderna ligger på en relativt likvärdig nivå. Den genomsnittliga graden av negativ valretorik i svenska slutdebatter 1979-2006 är 38,84 procent baserat på 8691 debattinlägg. Nederländerna har ett genomsnitt om 36,8 procent i slutdebatterna 2002, 2003 och 2006, baserat på totalt 3116 debattinlägg.³⁸ Slutdebatterna i anslutning till de danska parlamentsvalen 1994, 1998, 2001 och 2005 har en genomsnittlig grad av negativ valretorik på 33,7 procent baserat på totalt 3005 debattinlägg.³⁹

Min undersökning har prövat hypoteserna mot ett empiriskt material bestående av mer än dubbelt så många debattinlägg än som undersökts i Nederländerna och Danmark. Då den genomsnittliga graden av negativ valretorik i slutdebatterna i de tre länderna är relativt likvärdig och resultaten av min studie huvudsakligen pekar i samma riktning vill jag påstå att den teoriprovande studie som jag genomfört fallit väl ut. Dessvärre ger studien inte svar på frågeställningen när politiker väljer att tillämpa negativ valretorik. Jag kan dock instämma i tidigare forskning och konstatera att negativ valretorik är en debattmetod som använts relativt omfattande inte bara i amerikanska debatter utan även i Europa. Huruvida

³⁸ de Vries, 2009, s. 17

³⁹ Elmelund-Praestkaer, 2010, sid. 147

metoden är ett vinnande koncept för att vinna väljarsympatier kan jag inte uttala mig om, det är absolut ett område som bör utforskas ytterligare.

6. Källförteckning

Publikationer

DN-Debatt, 2010-07-03, *Stoppa hatkampanjen mot Mona Sahlin*, Dagens Nyheter, Stockholm

Håkansson, Nicklas, 1999, *Valretorik – Om politiskt språk i partipropagandan*, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs Universitet. Göteborg

Elmelund-Praestkaer, Christian, 2010, *Beyond American negativity: toward a general understanding of the determinants of negative campaigning*, University of Southern Denmark, Odense. Artikeln publicerades i *European Political Science Review* 2010.

de Vries, Catherine, 2009, *When the Gloves Come Off: Inter-Party Variation in Negative Campaigning*, University of Amsterdam, Amsterdam. Paper presenterat vid American Political Science Association Conference, Toronto, September 2009.

Statistik

Esaiasson, Peter & Nicklas Håkansson (2009) *Partiernas opinionspåverkan - POP 1932 - 2006*. Version December 2009

Statistiska Centralbyrån och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs Universitet, Valundersökningen. För statistik avseende opinionsundersökningar (PSU) samt väljarnas indelning av partierna på vänster-högerskalan.

Hemsidor

www.regeringen.se

www.henrikoscarsson.com/2009/04/funkar-politisk-tv-reklam.html